

Instytut Pamięci Narodowej

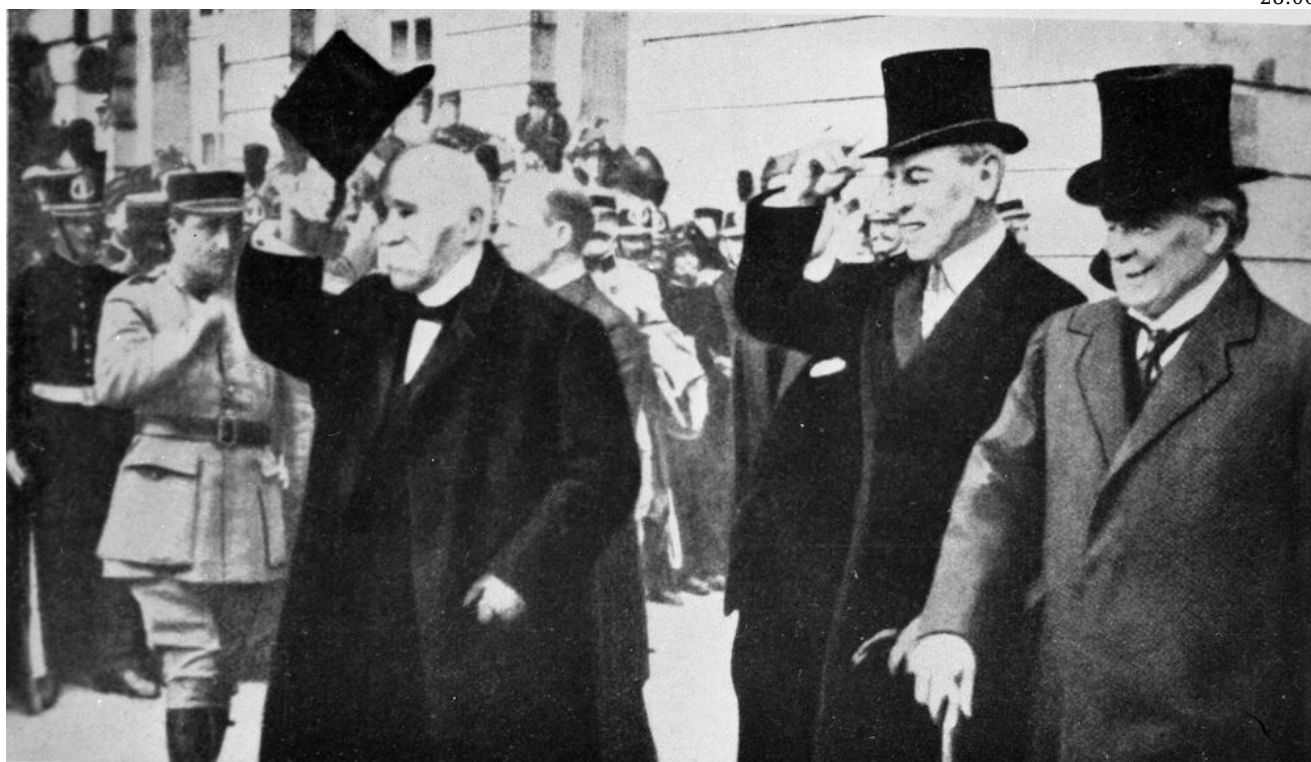
<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/220497,Jolanta-Mysiakowska-Muszyńska-Wojciech-Jerzy-Muszyński-Konferencja-pokojowa-w-Pa.html>
27.02.2026, 01:46

Jolanta Mysiakowska-Muszyńska, Wojciech Jerzy Muszyński: Konferencja pokojowa w Paryżu

Zawieszenie broni 11 listopada 1918 r. zastało Romana Dmowskiego w Waszyngtonie. W Paryżu zaś, dzięki staraniom Erazma Piltza, który skutecznie podtrzymywał zainteresowanie sprawą polską nad Sekwaną, 13 grudnia 1918 r. Francja de facto uznała KNP za rząd.

[Francja](#) [Ignacy Jan Paderewski](#) [Niepodległość](#) [Roman Dmowski](#) [Ruch narodowy](#) [Stosunki międzynarodowe](#) [Traktat wersalski](#)

28.06

Przywódcy Francji, Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych opuszczają pałac w Wersalu po podpisaniu traktatu wersalskiego 28 czerwca 1919 r. Na zdj. od lewej: premier Francji Georges Clemenceau, prezydent Stanów Zjednoczonych Woodrow Wilson i premier Wielkiej Brytanii lord David Lloyd George. Fot. AIPN

Siedem dni później w memoriale *Metoda działania w Polsce. Konieczność Polski silnej* Francuzi skierowali słowa uznania dla Romana Dmowskiego i jego towarzyszy za konsekwentne wspieranie koalicji. 15 stycznia 1919 r. Stéphen Pichon złożył na ręce Piltza notę do KNP z prośbą o wskazanie dwóch delegatów na konferencję międzysojuszniczą dla preliminarzów pokojowych, której otwarcie zaplanowano na 18 stycznia.

KNP a Tymczasowy Naczelnik Państwa

Zakończenie działań wojennych, przekazanie władzy wojskowej przez Radę Regencyjną Józefowi Piłsudskiemu i powołanie rządu Jędrzeja Moraczewskiego 18 listopada doprowadziły do powstania drugiego obok KNP ośrodka polskiej polityki zagranicznej. Nota wysłana z Warszawy do państw sprzymierzonych z prośbą o wymianę przedstawicieli dyplomatycznych pozostała bez odpowiedzi. Wysiłki Naczelnika Państwa na rzecz uznania przez państwa ententy gabinetu Moraczewskiego spełzły na niczym. Jedynym państwem uznającym nowy rząd warszawski byli Niemcy, co generalnie nie poprawiało wizerunku sprawy polskiej w oczach ententy. Komitet Narodowy Polski

jednak niezmiennie cieszył się poparciem zwycięskich mocarstw, w efekcie czego Piłsudski musiał się z nim liczyć. 4 stycznia 1919 r. delegacja Tymczasowego Naczelnika Państwa dotarła do Paryża. Trzy dni później rozpoczęły się negocjacje przedstawicielstwa Piłsudskiego z kierownictwem KNP. Osiągnięto kompromis, dzięki któremu Komitet uzyskał prawo reprezentowania Polski podczas obrad konferencji pokojowej. 15 stycznia Roman Dmowski zatwierdził ugodę z Tymczasowym Naczelnikiem Państwa. Funkcję premiera i ministra spraw zagranicznych powierzono Ignacemu Paderewskiemu. To właśnie utworzenie gabinetu ponadpartyjnego stanowiło podstawę kompromisu. Piłsudski otrzymał prawo do poszerzenia składu KNP o dziewięciu nowych członków. Jednak delegatami pełnomocnymi na konferencję pokojową w Paryżu mianowano Romana Dmowskiego i Ignacego Paderewskiego. Ponadto powołano grono delegatów rezerwowych: Maurycego Zamoyskiego, Władysława Grabskiego, Eustachego Sapiechę, Stanisława Patka, Kazimierza Dłuskiego i Erazma Piltza. Rolę ekspertów politycznych i dyplomatycznych pełnili: Joachim Bartoszewicz, Władysław Sobański, Gustaw Szura, Włodzimierz Przerwa-Tetmajer, Stanisław Thugutt, Józef Wielowieyski, Maurycy Zamoyski i Erazm Piltz.

Aktywność Dmowskiego

W chwili otwarcia obrad konferencji pokojowej pierwszy delegat Polski Ignacy Paderewski był nieobecny. Do czasu jego przybycia głównym reprezentantem polskich interesów na arenie międzynarodowej pozostawał samodzielnie Roman Dmowski. 29 stycznia 1919 r. został wezwany przed Radę Dziesięciu, przed obliczem której zaprezentował kwestię polską. Kilkugodzinne przemówienie, wygłoszone symultanicznie w językach francuskim i angielskim, przyniosło mu uznanie nawet w oczach politycznych adversarzy. Niechętny Dmowskiemu David Lloyd George przyznał:

„29 stycznia Dmowski wygłosił długą i niezwykle zręczną przemowę na forum konferencji. Najpierw czystą i idiomatyczną francuszczyzną, a następnie znakomitą angielszczyzną zaprezentował sprawę polską”.

Stanowisko przedstawione przez Dmowskiego było zbieżne z memoriałami, które wcześniej, jeszcze w okresie wojny, składał na ręce przywódców państw sprzymierzonych. Równocześnie delegacja polska zaprezentowała specjalnie na tę okazję przygotowaną mapę, na której przedstawiono postulowane granice kraju.

Program terytorialny

Istotnym elementem zabiegów polskiej dyplomacji był program terytorialny, który czyniłby zadość aspiracjom niepodległościowym Polaków. Postulowane terytorium obejmowało ziemie wszystkich trzech zaborów. Zabiegano o przyłączenie całej Wielkopolski, Pomorza Gdańskiego z Toruniem, Bydgoszczą, Gdańskiem i Elblągiem, Powiśla, Warmii, Mazur, Górnego Śląska z niemal całą Opolszczyzną, a także fragment Dolnego Śląska. Na wschodzie planowano włączyć teren Królestwa Polskiego z wyłączeniem części ziemi suwalskiej, a także gubernie wileńską, grodzieńską, mińską, zachodnią część witebskiej, wołyńską oraz część zachodniej guberni podolskiej (z Kamieńcem Podolskim i Płoskirowem). Ponadto w skład niepodległego państwa polskiego miała wejść Galicja, znaczne obszary Śląska Cieszyńskiego oraz północna część Spisza i Orawy.

Zabiegając o korzystne dla Polski rozstrzygnięcia, Roman Dmowski wystosował dwie noty do

przewodniczącego Komisji do spraw Polskich Julesa Cambona. Pierwsza z nich datowana na 28 lutego dotyczyła granicy zachodniej, druga, z 3 marca 1919 r. – granicy wschodniej. 12 marca 1919 r. komisja ogłosiła sprawozdanie, w którym uwzględniono niemal wszystkie postulaty strony polskiej odnośnie do przebiegu granicy zachodniej. Zapowiadano jedynie przeprowadzenie plebiscytu na terenie Mazur. 15 marca ustalenia zatwierdził Centralny Komitet Terytorialny. Raport ten spotkał się jednak z bardzo krytyczną oceną brytyjskiego premiera Davida Lloyd George’a, który stwierdził, iż nie uwzględniono w nim oczekiwań i argumentów strony niemieckiej. Przeciwwstawiał się wówczas, jak się okazało skutecznie, przekazaniu Polsce Gdańska, co było jednym z głównych postulatów strony polskiej. Nie ulega wątpliwości, że szef brytyjskiej dyplomacji chciał zapobiec nadmiernemu osłabieniu Niemiec, które z punktu widzenia Wielkiej Brytanii stanowiły istotny czynnik zapewniający równowagę sił na kontynencie europejskim.

Warunki traktatu

28 czerwca 1919 r. w Sali Lustrzanej pałacu wersalskiego podpisany został traktat pokojowy z Niemcami. Na jego mocy Niemcy miały między innymi zrezygnować ze wszystkich posiadłości kolonialnych, oddać Francji Lotaryngię i Alzację, zgodzić się na przekazanie Zagłębia Saary na 15 lat pod zarząd Ligi Narodów, a następnie na plebiscyt, który rozstrzygnie o jego przynależności państwowej, przekazać część swoich obszarów wschodnich na rzecz Polski oraz utworzyć wzdłuż Renu strefę zdemilitaryzowaną. Armia niemiecka miała zostać ograniczona do 100 tys. żołnierzy. Niemcy nie mogły posiadać ciężkiej artylerii, broni pancernej, lotnictwa bojowego i okrętów wojennych. Ponadto miały zapłacić ogromne reparacje wojenne, których wysokość ustalono w 1921 r. na 132 mld marek w złocie.

[Czytaj artykuł *Konferencja pokojowa w Paryżu* na portalu *przystanekhistoria.pl*](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Francja, Ignacy Jan Paderewski, Niepodległość, Roman Dmowski, Ruch narodowy, Stosunki międzynarodowe